

Tıp fakültesi öğrencilerinin sigara kullanımı ve tütün kanununa ilişkin görüşleri

Smoking prevalence and views about tobacco law in students of medical school

Zeynep Baykan, Melis Naçar

ÖZET

Amaç: Çalışmanın amacı Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem I öğrencilerinin sigara içme durumlarını saptamak ve "Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkındaki Kanuna" ilişkin bazı görüşlerini değerlendirmektir.

Yöntemler: Araştırma 2013 yılı Mayıs ayında yapılan tanımlayıcı tipte bir çalışmadır. Katılım oranı % 72,5'dir. Öğrencilere 18 sorudan oluşan bir anket formu uygulanmıştır. Ankette katılımcıların sosyodemografik özellikleri, sigara içme durumları, sigara kullananların bağımlılık algıları, "Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkındaki Kanuna" ilişkin görüşleri sorulmuştur.

Bulgular: 200 öğrencinin %49,0'ı sigara içmeyi denemiştir ve halen %23,0'ı sigara içmektedir. Erkek öğrencilerin %40,6'sı, kız öğrencilerin %6,7'si sigara içtiğini söylemiştir. Cinsiyete göre sigara içme durumları arasında fark vardır ($p<0,001$). Ailesinde sigara içen birey olduğunda sigara içimi daha yüksek bulunmuştur. Sigara içtiğini söyleyen öğrencilerin sigaraya başlama yaş ortalaması $16,7\pm 2,0$ yıl idi. Başlama nedeni olarak stres ilk sırada yer almaktadır. Öğrencilerin %84,3'ü sigara içmeyi bir madde bağımlılığı olarak değerlendirmektedir. Öğrencilerin %79,0'ı "Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun"un kısmen uygulanabildiğini düşünmektedir. %60,5'i sigara kullanımının bu yasa ile azaldığını söylemiştir. Yasa ile birlikte sigara içen öğrencilerin %28,3'ü sigara kullanımlarının azaldığını ifade etmiştir. Öğrencilerin %38,0'ı yasanın kişisel haklara müdahale ettiğine inanmaktadır.

Sonuç: Öğrencilerin yarısı erken yaşlarda sigara içmeyi denemişlerdir. Ebeveynler önemli birer rol modelidir. Öğrencilerin büyük bölümü sınırlayıcı yasaların yürürlükte olmasının sigara kullanımını azalttığı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Tıp, öğrenci, sigara, yasa

ABSTRACT

Objective: The aim of this study was to determine smoking prevalence among first year students attending Erciyes University Medical School and to evaluate their ideas about the law "Prevention and Control of Hazards of Tobacco Products".

Methods: This was a descriptive study conducted in May 2013. The participation rate was 72.5%. A questionnaire including 18 questions was administered to the participants. Socio demographic features, smoking status, addiction perception of smokers and their ideas about the law were asked in the questionnaire. Ethical approval was obtained for the study. Chi square test was used.

Results: Out of 200 students 49.0% had tried smoking and 23.0% has been smoking. 40.6% of the male and 6.7% of the female students was smoking. There was statistically significant difference between them (fisher exact test, $p<0.001$). Smoking among students, whose family members also smokers, were higher. The mean starting age to smoking was 16.7 ± 2.0 and stress was the first reason. 84.3% of the students evaluated smoking as an addiction. 79.0% of the students were considering that the law was partially applied. 60.5% said that tobacco use had decreased with the law and 28.3% said that their usage had also been decreased. Only 38.0% believes that this law interfere personal rights.

Conclusion: Half of the students had tried smoking at early ages. Parents were important role models. The majority of the students thought that restrictive laws limit smoking.

Key words: medicine, student, smoking, laws

GİRİŞ

Tütün kullanımının sağlık açısından önemi, bağımlılık yapıcı olması, kullanan kişilerin hastalanması ve erken ölmesi, dumanına maruz kalanların da benzer risklerle karşı karşıya kalması nedeniyledir [1]. Dünya Sağlık Örgütü'ne (DSÖ) göre, tütün yılda beş milyondan fazla kişinin ölümüne neden olmaktadır. On yetişkin ölümünden birinin sorumlusudur ve dünyada en sık sekiz ölüm nedeninden altı tanesi için risk faktörüdür. Önlenemez ölümlerin tek nedenidir. Bu eğilim eğer devam ederse 2030'da yılda sekiz milyondan fazla kişinin ölümüne neden olacağı tahmin edilmektedir [2,3]. Bu nedenle özellikle gelişmiş ülkelerde en sık kullanılan tütün ürünü sigaranın kullanımını kısıtlamaya yönelik tedbirler giderek artmaktadır. Hükümetler tütün kontrol programlarını tütün kullanım prevalansını ve tütün dumanına maruz kalımı azaltmak amacıyla kullanmaktadır. Bu sayede tütün kullanımına ve maruziyetine bağlı hastalığın ve ölümün ağır yükünün de azaltılması hedeflenmektedir [4]. Tütün kontrolünde Türkiye'de ilk önlemler 1996 yılında alınmaya başlanmıştır. 2004 yılında "Tütün Kontrol Çerçeve Sözleşmesi" kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır; 2008 yılında 5727 sayılı yasa ile de en kapsamlı yasal düzenleme gerçekleştirilmiştir [5,6].

Sağlık çalışanlarının hastalıkların önlenmesi ve sağlıklı yaşam stillerinin (egzersiz, sigara içiminin önlenmesi vb) geliştirilmesinde kritik öneme sahip olduğu bilinmektedir [7, 8]. Bireylerde sağlık çalışanlarının önerilerinin sağlıklarının geliştirilmesinde önemli bir itici güç oluşturduğuna inanılmaktadır. 1976 ve sonrasında yapılan pek çok çalışma hekimlerin hastalarını sigara içmemeleri veya sigarayı bırakma konusunda ikna etmede önemli rol oynadıklarını; özellikle daha iyi kişisel sağlık davranışları olan hekimlerin danışmanlık konusunda daha başarılı ve etkili olduklarını göstermiştir [9-13]. Buna benzer bir eğilimin tıp öğrencileri için de geçerli olduğu gösterilmiştir [14].

Bu çalışma ile Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem I öğrencilerinin sigara içme durumlarını saptamak ve 2008 yılında yürürlüğe giren "Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkındaki Kanuna" bakış açılarını değerlendirmek amaçlanmıştır.

YÖNTEMLER

Araştırma 2013 yılı Mayıs ayında yapılan tanımlayıcı tipte bir çalışmadır. Çalışmanın amacı öğrencilere anlatılmış, sözlü onamları alınmış ve 18 sorudan oluşan bir anket formu uygulanmıştır. Ankette öğrencilerin sosyodemografik özellikleri, sigara kullananların bağımlılık algıları, "Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkındaki Kanuna" ilgili bazı görüşleri sorulmuştur. Çalışma için Erciyes Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan onay alınmıştır (karar no:2013/311). Anketin yapıldığı dönemde derslere devam etmeyen, ankete katılmak istemeyen (toplam 73 öğrenci) ve anketinde "sigara içiyor musunuz sorusu?" boş olan (3 öğrenci) öğrenciler çalışmaya dahil edilmemiştir. Çalışmada 2012-2013 eğitim öğretim yılında Dönem I' e kayıtlı olan 276 öğrenciden 200'ü (%72,5) değerlendirilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde ki kare testi kullanılmıştır. $p < 0,05$ istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir. "Günde birden az, haftada birden fazla" sigara içenler ara-sıra içen olarak sınıflandırılmışlardır. Sigara içme durumu değerlendirilirken de her gün ve ara sıra içenler "içiyor", içmiş bırakmış olanlarla hiç içmeyenler "içmiyor" olarak sınıflandırılmıştır.

Veriler aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri ile sayı ve yüzde değerleri gösterilmiştir. Gruplanmış verilerin karşılaştırılmasında ki kare testi kullanılmıştır. $p < 0,05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

BULGULAR

Çalışmaya katılanların %48,0'ı ($n=96$) erkek, %52,0'ı ($n=104$) kız olup yaş ortalamaları $19,4 \pm 1,6$ yaştır (min:18-maks:30). Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerinin dağılımı Tablo 1' de gösterilmiştir.

Öğrencilerin %49,0'ı sigara içmeyi denemiştir ve halen %23,0'ı sigara içmektedir. Cinsiyete göre sigara içme durumları arasında fark vardır ($p < 0,001$). Erkek öğrencilerin %40,6'sı sigara içtiğini söylerken kız öğrencilerin %6,7'si sigara içtiğini söylemiştir.

Her gün sigara içenlerin %62,9'u günde yarım paketten daha fazla sigara içmektedir. Sigarayı deneme, sigaraya başlama yaşları ile başlama nedenlerinin dağılımı Tablo 2' de gösterilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyodemografik özelliklerinin dağılımı

Sosyodemografik özellikler (n=200)	Sayı	%
Yaş Grupları		
18-19	125	62,5
20-21	63	31,5
22 ve üzeri	12	6,0
Cinsiyet		
Erkek	96	48,0
Kadın	104	52,0
Sigara içmeyi deneme		
Evet	98	49,0
Hayır	102	51,0
Sigara kullanma		
Evet, her gün	27	13,5
Evet, ara sıra	19	9,5
İçtim bıraktım	8	4,0
Hayır	146	73,0

Tablo 2. Öğrencilerin sigarayı deneme, sigaraya başlama yaşları ile başlama nedenlerinin dağılımı

	Sayı	%
Sigarayı deneme yaşı (n=98)		
□ 11 yaş	24	24,5
12-16 yaş	46	46,9
□ 17 yaş	26	26,5
Belirtmeyen	2	2,1
Sigaraya başlama yaşı (n=46)		
□16 yaş	14	30,4
□ 17 yaş	25	54,3
Belirtmeyen	7	15,3
Sigaraya başlama nedenleri (n=46)		
Stres/ can sıkıntısı	16	34,8
Arkadaş/çevre etkisi	15	32,6
Özenti	6	13,0
Merak	4	8,7
Diğer	3	6,5
Belirtmeyen	2	4,4

Sigara içmeyi deneyen öğrencilerin ilk deneme yaş ortalaması 13,9±3,8; içtiğini söyleyen öğrencilerin sigaraya başlama yaş ortalaması 16,7±2,0 yaştır. Sigaraya başlama nedeni olarak stres ilk sırada

yer almaktadır. Annenin veya babanın sigara içme durumuna göre öğrencinin sigara içme durumu Tablo 3’ de gösterilmiştir.

Tablo 3. Annenin veya babanın sigara içme durumuna göre öğrencinin sigara içme durumu

	Öğrencinin sigara içme durumu						p
	İçiyor		İçmiyor		Toplam		
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%**	
Anninin sigara içmesi							
İçiyor	11	42,3	15	57,7	26	13,0	0,022
İçmiyor	35	20,1	139	79,9	174	87,0	
Babanın sigara içmesi							
İçiyor	22	34,9	41	65,1	63	31,5	0,011
İçmiyor	24	17,5	113	82,5	137	68,5	

*%: Satır yüzdesi %**: Kolon yüzdesi

Annesi sigara içen öğrencilerin %42,3’ü sigara içerken, annesi sigara içmeyenlerin %20,1’inin sigara içmekte (p=0,022); babası sigara içerenlerin %34,9’u sigara içerken içmeyenlerin %17,5’i sigara içmektedir (p=0,011). Sigara içen öğrencilerin %30,4’ünün, içmeyen öğrencilerin %9,7’sinin kardeşlerinin de sigara içtiği saptanmıştır (p=0,001).

Öğrencilerin %84,3’ü sigara içmeyi bir madde bağımlılığı olarak değerlendirmektedir. Her gün sigara içenlerin %89,9’u; ara sıra içenlerin %61,1’i kendini bağımlı olarak tanımlamaktadır.

Sigara içen ve içmeyen öğrencilerin “Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun”la ilgili görüşlerinin dağılımı Tablo 4’ de gösterilmiştir.

Öğrencilerin %79,0’ı “Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun”un kısmen uygulanabildiğini düşünmektedir. %60,5’i sigara kullanımının bu yasa ile azaldığını söylemiştir. Öğrencilerin %62,0’ı yasanın kişisel haklara müdahale etmediğine inanmaktadır.

Yasa ile birlikte sigara içen 46 öğrencinin %28,3’ü sigara kullanımlarının azaldığını ifade etmişlerdir.

Sigara içen öğrencilerle içmeyen öğrencilerin yasal düzenlemelerle ilişkin görüşleri Tablo 5’ de gösterilmiştir. Öğrencilerin sigara içme durumlarına göre yasal düzenlemelere ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar mevcuttur (p<0,005).

Tablo 4. Araştırmaya katılan öğrencilerin sigara içme durumlarına göre "Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun"a ilişkin görüşleri

	Sigara İçenler			Sigara İçmeyenler			Toplam		p
	Sayı	%*	%*	Sayı	%*	%**	Sayı	%**	
Kanunun uygulanabilirliği									
Evet, kesinlikle	6	35,3	13,0	11	64,7	7,1	17	8,5	
Evet, kısmen	35	22,2	76,1	123	77,8	79,9	158	79,0	0,440
Hayır	5	20,0	10,9	20	80,0	13,0	25	12,5	
Kanun ile sigara kullanımının değişimi									
Değişmedi	19	26,8	41,3	52	73,2	33,8	71	35,5	
Azaldı	21	17,4	45,6	100	82,6	64,9	121	60,5	0,001
Arttı	6	75,0	13,1	2	25,0	1,3	8	4,0	
Kanunun kişisel haklara müdahale ettiğini düşünme									
Evet	33	43,4	71,7	43	56,6	27,9	76	38,0	<0,001
Hayır	13	10,5	28,3	111	89,5	72,1	124	62,0	

*: Satır yüzdesi **: Kolon yüzdesi

Tablo 5. Araştırmaya katılan öğrencilerin sigara içme durumlarına göre yasal düzenlemelere ilişkin görüşlerinin dağılımı

	Sigara İçenler			Sigara İçmeyenler			Toplam		p
	Sayı	%*	%**	Sayı	%*	%**	Sayı	%**	
Sigara paketleri üzerinde zararlarını belirten ifadelerin yer alması									
Gerekli	27	17,0	58,7	132	83,0	85,7	159	79,5	<0,001
Gereksiz	19	53,7	41,3	22	46,3	14,3	41	20,5	
Sigara reklamlarının yasaklanması									
Gerekli	26	16,4	56,5	133	83,6	86,3	159	79,5	<0,001
Gereksiz	20	48,8	43,5	21	51,2	13,7	41	20,5	
Kamu hizmet binalarının kapalı alanlarda sigara içimin yasaklanması									
Gerekli	36	19,3	78,3	151	80,7	98,0	187	93,5	<0,001
Gereksiz	10	76,9	21,7	3	23,1	2,0	13	6,5	
Lokantalar ile kahvehane, kafeterya, birahane gibi işletmelerde sigara içimin yasaklanması									
Gerekli	23	13,7	50,0	145	86,3	94,1	168	84,0	<0,001
Gereksiz	23	71,9	50,0	9	28,1	5,9	32	16,0	
Toplu taşıma araçlarında sigaranın yasaklanması									
Gerekli	37	19,7	80,4	151	80,3	98,0	188	94,0	0,001
Gereksiz	9	75,0	19,6	3	25,0	2,0	12	6,0	
Kültür ve sosyal hizmet binalarının (okul, dersane vb) kapalı-açık alanlarında sigaranın yasaklanması									
Gerekli	30	16,6	65,2	151	83,4	98,0	181	90,5	<0,001
Gereksiz	16	84,2	34,8	3	15,8	2,0	19	9,5	
Sigara vergilerinin artırılması									
Gerekli	17	11,4	30,4	132	88,6	85,7	149	74,5	<0,001
Gereksiz	29	56,9	69,6	22	43,1	4,3	51	25,5	
<18 yaş küçüklere sigara satışının yasaklanması									
Gerekli	33	18,6	71,7	144	81,4	93,5	177	88,5	<0,001
Gereksiz	13	56,5	28,3	10	43,5	6,5	23	11,5	

*: Satır yüzdesi **: Kolon yüzdesi

TARTIŞMA

Bu çalışmada öğrencilerin %49,0'ının sigara içmeyi denediği ve halen %23,0'ının sigara içtiği görülmektedir. Sigara içmeyi deneyen öğrencilerin ilk deneme yaşları da oldukça düşüktür. Sigara kullanımını genellikle genç yaşlarda başlamakta ve alışkanlık halinde devam etmektedir. Sigarayı deneyen her iki gençten birisi sigara kullanımına devam etmektedir. Sigara kullanan bireylerin yaklaşık %80'i sigaraya 18'inden önce başlamaktadır. Sigarayı ilk kez çocukluğunda deneyenler sigara bağımlılığı açısından daha yüksek risk taşımaktadır [18,19]. Çoğu bireyde sigaraya başlarken tütünün eroin, kokain veya alkol kadar bağımlılık yapıcı özelliği olduğunu bilmemektedir [20]. 2003 Küresel Gençlik Tütün Araştırması'na göre şimdiye kadar en az bir defa sigara kullananların %29,5'i 10 yaşından önce denemiştir. Bu oran bizim çalışmamızda da 11 yaş ve altı için %24,5 olarak bulunmuştur. Anne ve babaların sigara kullanması gencin sigara içme riskini iki kat artırmaktadır [19]. Bizim çalışmamızda bu durumu desteklemektedir. Öğrencilerimizin büyük bir kısmı 16 yaşın altında sigarayı denemiştir ve sigara içenlerin başlama yaş ortalaması 18'in altındadır. Sigara içmeyi öğrencilerin % 15,7'si bir madde bağımlılığı olarak görmemektedir. Ancak sigara içenlerin büyük bir bölümü kendilerini bağımlı olarak değerlendirmektedir.

Sağlıklı kişisel uygulaması olan tıp öğrencilerinin danışmanlıktaki rollerinin ve bunun profesyonel sorumluluklarının önemli bir parçası olduğu ile ilgili bilinçleri diğer öğrencilerden fazladır [14]. Sağlıkla ilgili okullarda okuyan öğrencilerin yüksek oranlarda "sağlık çalışanlarının toplum ve hastaları için rol model olduğu, her hastaya sigarayı bırakmayı tavsiye etmeleri gerektiği ve hastaların eğer bir sağlık personeli tarafından sigarayı bırakmaları tavsiye edildi ise daha fazla sigarayı bırakma şansı olduğu" fikrine katıldıkları gösterilmiştir [15]. Ülkemizde yapılan bir çalışmada "Sigarayı bırakmak için sizce halkı ikna etmek kimin görevidir?" diye sorulduğunda tıp fakültesi öğrencileri en çok "doktorların" yanıtını vermişlerdir [16]. Ancak tüm bu literatür bilgisine rağmen sağlık personellerinde ve tıp öğrencilerinde tütün kullanımı ile ilgili yapılan çalışmalar tütün kullanımının halen devam eden önemli ve yaygın bir sorun olduğunu göstermektedir [13, 17]. Ülkemizde tıp fakülteleri öğrencilerinde yürü-

tülen çalışmalar sigara kullanım oranlarının yüksek olduğunu ve bu durumun sınıf ilerledikçe daha da yaygınlaştığını göstermektedir [21-25]. Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde 2004 yılında yapılan bir çalışmada birinci sınıf öğrencilerinin %17,6'sının sigara içmekte olduğu ve sigaraya başlama yaşının 17,4±2,9 olduğu bulunmuştur. Kız öğrencilerde sigara içme erkek öğrencilerden anlamlı olarak düşüktür. Sigara içmede arkadaş etkisi, merak ve özentisi en sık başlama nedenidir. Ailesinde sigara içicisi olanlarda sigara içme sıklığı anlamlı olarak yüksektir [26]. 2006 yılında yapılan Marakoğlu ve arkadaşlarının çalışmasında tıp fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin %3,7'sinin sigara içtiği bulunmuştur. Bu çalışmada sigara içen öğrencilerin ailelerinde daha fazla sigara içen birey olduğu saptanmıştır. Sigaraya başlama yaş ortalaması 16,7±2,2'dir. Sigaraya başlama nedenleri arasında ilk sırada sosyal çevre ve arkadaş etkisi, ikinci sırada stres ve sıkıntı, üçüncü sırada özentisi ve heves yer almaktadır. Kız öğrencilerde sigara içme sıklığı %8,2, erkeklerde %16,8'dir (p>0,05) [21]. 2006-2007 öğretim yılında Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinde sigara içme sıklığı %17,3, sigaraya başlama yaş ortalaması 17,6±2,8 bulunmuştur. Sigaraya başlama nedenleri sırasıyla stres/can sıkıntısı, merak ve özentidir. Erkeklerde sigara içme oranları daha yüksektir [24]. Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde 2009'da yapılan çalışmada dönem I öğrencilerinde sigara içme sıklığı %9,4 olarak bulunmuştur. Araştırmada erkek öğrenciler arasında sigara içme sıklığı kız öğrencilerden fazladır. Arkadaş etkisi, özentisi ve merak sigara başlama nedenleri olarak sayılmıştır. Annesi, babası veya kardeşi sigara içenlerde sigara içimi yüksek bulunmuştur [23]. On Dokuz Mayıs Üniversitesi'nde 2007 yılında yapılan bir çalışmada birinci sınıf öğrencilerinin %20,4'ünün sigara içtiği ve sigara içen öğrencilerin sigara içen kardeşlerinin olma oranının içmeyenlerden anlamlı olarak yüksek olduğu gösterilmiştir. En sık sigaraya başlama nedeni de "çevre ve arkadaş ortamı" olarak ifade edilmiştir [25].

2001 yılında Kayseri'de yapılan çalışma dönem I öğrencilerinde sigara içme oranının %24,7 olduğunu göstermiştir [26]. 2013 yılında yaptığımız bu çalışmada dönem bir öğrencilerinin %13,5'inin her gün, %9,5'inin ara sıra toplamda öğrencilerin %23,0'nın sigara içtikleri gösterilmiştir. Sigara içme

sıklığı Kayseri dışında yapılan diğer çalışmalardan yüksektir. Bu oranın sınıf ilerledikçe daha da yüksek olabileceği düşünüldüğünde; meslekleri nedeniyle birer rol model ve danışman olacakları göz önüne alınarak öğrencilerin tıp fakültesine başladıkları ilk yıllardan itibaren fakültemizde bu konuya özellikle dikkat edilmesi gerekliliği açıktır. Sigara içen öğrencilere erken dönemde sigarayı bırakabilmeleri için gerekli şansın verilmesi oldukça önemlidir. Literatürle benzer şekilde çalışmamızda da erkek öğrencilerde ve ailesinde sigara içen birey olduğunda sigara içiminin daha yüksek olduğu bulunmuştur [19, 21, 23, 24, 27, 28]. Sigaraya başlama yaşları ve nedenleri de benzerdir [21, 23, 24, 27]. Yurt dışında yapılan çalışmalarda da gençlerin sigarayı deneme nedenleri benzerlik göstermektedir. Suudi Arabistan'da kız öğrencilerde yürütülen bir çalışmada sigarayı deneme için gösterilen en sık neden merak, yaşam stili ve arkadaş etkisi; sigara içme nedenleri için belirtilen ilk üç neden rahatlama, stresle başa çıkma ve zevk almaktır [29].

Yapılan çalışmalar genel olarak gençlerin en stresli dönemleri olan üniversiteye giriş yıllarında sigaraya başladıklarını göstermektedir. Bu nedenle yapılan düzenlemelerde "18 yaşından küçüklere sigara satışının yasaklanması" çok önemlidir. Çalışmamızda da öğrencilerin %88,5'i bu düzenlemeyi gerekli bulunduğunu belirtmiştir.

Öğrencilerin "Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkındaki Kanun" a ilişkin görüşlerine bakıldığında üçte birinin kanunun kişisel haklara müdahale ettiğini düşündüğü ve büyük bir kısmının da kanunun kısmen uygulanabildiğini düşündüğü görülmektedir. Sigara içme oranlarının azaltılması hedefleniyorsa çıkarılan kanunların uygulanmasında taviz verilmemesinin sağlanması önemlidir. "Ulusal Tütün Kontrol Programı"nın temel hedeflerinden biri de 2010 yılına kadar ülkemizde 15 yaş altında sigara içmeyenlerin oranını %100'e yakın olmasını sağlamaktır [5]. 2013 yılında yapılan bu çalışmada halen istenilen hedeften uzak olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin %60'ı kanun ile birlikte sigara kullanımının azaldığını düşünmektedir. Sigara içme durumlarına göre kanunun sigara kullanım durumunu değiştirmesi ve kişisel haklara müdahale ettiği ile ilgili düşünceleri farklılık göstermektedir. Sigara kullanımının arttığına inanların ve kişisel haklara

müdahale olduğunu düşünenlerin büyük bir kısmı sigara içicileridir. Buna benzer bir sonuç Coşkun'un çalışmasında da saptanmıştır. Bu çalışmada sigara içen, Fageström bağımlılık skoru yüksek olan öğretmenlerin yasaya bakış açılarının olumsuz olduğu ve bu öğretmenlerin, yasa ile birlikte sigara kullanımının azalmadığını düşündükleri gösterilmiştir. Aynı çalışmada sigara içen öğretmenlerin %61,2'si kanun gereğince kamuya açık kapalı alanlarda sigara içilmesinin yasaklanmasını, %59,9'u tüzel kişilere ait lokantalar ile kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde yasak olmasını gereksiz bulmaktadır [30]. Malatya İl Tütün Kontrol Kurulu üyesi kurum çalışanlarında yapılan bir başka çalışmada çalışanların %32'si kanunun bireysel hakları kısıtladığını düşünmektedir [31].

Çalışmamızda da yasal düzenlemelere ilişkin öğrencilerin görüşleri incelendiğinde görülen, düzenlemeleri sigara içenlerin gereksiz bulduğudur. Bununla birlikte öğrenciler tüm yasal düzenlemeleri %80-90 oranlarında gerekli bulmaktadır.

Yasa ile birlikte sigara içen öğrencilerin %28,3'ü sigara kullanımının azaldığını ifade etmişlerdir. Dünya Bankası'na göre, Uruguay'da "Tütün Kontrol Çerçeve Sözleşmesi" uygulanmaya başladıktan sonra sigara içenlerin %25'i daha az sigara içtiklerini belirtmişlerdir. İrlanda'da sigara içenlerin %59'u daha az sigara içerken, %41'i bırakmıştır. Bırakanların %79'unda kanun etkili olmuştur [32]. 2008 yılı kasım ayında gerçekleştirilen "Küresel Yetişkin Sigara Araştırması" sonuçlarına göre sigara kullanma durumu toplum genelinde %2,1 oranında azalmıştır [32].

Sonuç olarak; öğrencilerin yarısı erken yaşlarda sigara içmeyi denemişler ve erken yaşlarda sigaraya başlamışlardır. Bu nedenle çocuk ve ergenlerin sigarayı denemelerini önleyecek girişimlerin gerektiği açıktır.

Sağlıkla ilgili pek çok davranış çocukluk ve gençlik dönemlerinde gelişmektedir. Bu dönemde ebeveynlerin önemi tartışmasızdır. Araştırmamızda da sigara içen ebeveyni olanların sigara içme olasılıklarının daha fazla olduğu bulunmuştur. Bu nedenle ileride birer anne baba olacak bu öğrencilerin sigarayı bırakmalarını sağlayacak tedbirlerin alınmasının ne kadar önemi olduğu görülebilir. Aynı zamanda sigara içicisi tıp öğrencilerinin tütün kontrol

politikalarına ve sigarayı bıraktırma danışmanlığına karşı tutumlarının daha olumsuz olduğu 2013 yılında yapılan bir çalışmada gösterilmiştir [34]. Sınırlayıcı yasaların yürürlükte olmasının öğrencilerde sigara kullanımını bir miktar azalttığı görülmekle birlikte tıp fakülteleri mutlaka kendi öğrencilerinin sigarayı bırakmasını destekleyici stratejiler geliştirmeli ve müfredatlarında tütün bırakma eğitimlerini yeniden gözden geçirmelilerdir.

Teşekkür: Çalışmaya destek veren Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem I öğrencileri Merve Bayazit, Mahmut Sami Tanşu, Mustafa Muslu, Ercan Arslan, Yunus Deniz, Adem Emre Çelik Mete Şahan'a teşekkür ederim.

27-31 Ekim 2013 tarihinde Antalya'da yapılan 16.Ulusal Halk Sağlığı Kongresinde poster olarak sunulmuştur.

KAYNAKLAR

- Aslan D. Dünya'da ve Türkiye'de tütün kullanımı: riskler, tehditler, önleyici yaklaşımlar. *J Pulm Med-Special Topics* 2012;5:1-5.
- World Health Organization. Why tobacco is a public health priority. Available from http://www.who.int/tobacco/health_priority/en/
- Ergüder T. Tütün kontrol kavramı ve Dünya Sağlık Örgütü yaklaşımı. *Pulm Med-Special Topics* 2012;5:11-15.
- World Health Organization. Implementing tobacco control. Available from <http://www.who.int/tobacco/control/en/>.
- Mollahaliloğlu S, Hülür Ü, Yardım N, ve ark. (editörler). Türkiye Sağlığa Bakış 2007. Ankara: Bölük Ofset Matbaacılık, 2007:82-84.
- Bilir N. Türkiye tütün kontrolünde dünyanın neresinde? *Turk Toraks Derg* 2009;10:31-34.
- Canadian Medical Association. The role of physicians in prevention and health promotion. *Can Med Assoc J* 1995; 153:208A-D. Ulaşılabileceği adres: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1338069/pdf/cmaj00074-0083.pdf>
- Centers for Disease Control and Prevention (CDC). Physician and other health-care professional counseling of smokers to quit – United States, 1991. *MMWR Morb Mortal Wkly Rep* 1993;42:854-857.
- Garfinkel L. Cigarette smoking among physicians and other health professionals, 1959–1972. *CA Cancer J Clin* 1976;26:373-375.
- Wells KB, Lewis CE, Leake B, Ware JE Jr. Do physicians preach what they practice? A study of physicians' health habits and counseling practices. *JAMA* 1984; 252:2846-2848.
- Clever LH, Arsham GM. Physicians' own health – some advice for the advisors. *West J Med* 1984;141:846-854.
- Frank E, Segura C, Shen H, Oberg E. Predictors of Canadian physicians' prevention counseling practices. *Can J Public Health* 2010;101:390-395.
- Pipe A, Sorensen M, Reid R. Physician smoking status, attitudes toward smoking, and cessation advice to patients: an international survey. *Patient Educ Couns* 2009;74:118-123.
- Frank E, Carrera JS, Elon L, Hertzberg VS. Predictors of US medical students' prevention counseling practices. *Prev Med* 2007;44:76-81.
- Ferrante M, Saulle R, Ledda C, et al. Prevalence of smoking habits, attitudes, knowledge and beliefs among Health Professional School students: a cross-sectional study. *Ann Ist Super Sanità* 2013;49:143-149.
- Mayda AS, Tufan N, Baştaş S. Düzce Tıp Fakültesi öğrencilerinin sigara konusundaki tutumları ve içme sıklıkları. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni* 2007;6:364-370.
- Smith DR, Leggat PA. An international review of tobacco smoking in the medical profession: 1974-2004. *BMC Public Health* 2007;7:115.
- Elders MJ, Perry CL, Eriksen MP, Giovino GA. The report of the Surgeon General: Preventing tobacco use among young people. *Am J Public Health* 1994;84:543-547
- Özcebe H. Gençler ve Sigara. Sağlık Bakanlığı Yayın No: 731.Klasmat Matbaacılık Ankara 2008.
- Preventing Tobacco Use and Addiction. Department of Health and Human Services, Centers for Disease Control and Prevention, February, 2000.
- Marakoğlu K, Toprak D, Şensoy N. Tıp fakültesi öğrencilerinde sigara içme prevalansı ve depresyon durumu arasındaki ilişki. *Kocatepe Tıp Dergisi* 2006;7:1-8.
- Özen Ş, Arı M, Gören S, Palancı Y, Sır A. Tıp fakültesi birinci ve altıncı sınıf öğrencilerinde sigara ve alkol kullanım sıklığı. *Anadolu Psikiyatri Dergisi* 2005;6:92-98.
- Mayda AS, Şahin G, Tosun T, Tak N. Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinde sigara içme sıklığı ve etkileyen faktörler. *Düzce Tıp Dergisi* 2011;13:26-31.
- Vatan İ, Ocakoğlu H, İrgil E. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinde sigara içme durumunun değerlendirilmesi. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni* 2009;8:43-48.
- Kartal M, Mıdık Ö, Büyükkakkuş A. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinde sigara kullanımı ve yaşam kalitelerine etkisi. *Turk Toraks Derg* 2012;13:11-17.
- Çetinkaya F, Biricik SS, Nacar M. Kayseri İl Merkezindeki hekimlerin ve tıp öğrencilerinin sigara içme durumları ve sigara konusundaki tutumları. *Erciyes Tıp Dergisi* 2006;28:163-171.
- İlhan F, Aksakal FN, İlhan MN, Aygün R. Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin sigara içme durumu. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni* 2005;4:188-197.

28. Özcebe H, Güçiz Doğan B, İnal E, ve ark. Üniversite öğrencilerinin sigara içme davranışları ve ilişkili sosyodemografik özellikleri. *Turk Toraks Derg* 2014;15:42-48.
29. Azhar A, Alsayed N. Prevalence of smoking among female medical students in Saudi Arabia. *Asian Pacific J Cancer Prev* 2012;13:4245-4248.
30. Coşkun F, Karadağ M, Ursavaş A, Ege E. Öğretmenlerin sigara içme alışkanlıkları ve yeni yasaya bakışları. *Solunum* 2010;12:119-124.
31. Tülücü I F, Aytemur ZA, Hacıevliyagil SS, Güneş G. Malatya İl Tütün kontrol kurulu üyesi kurum çalışanlarının 4207 no'lu kanunun içerik ve yürürlüğü hakkındaki tutumları. *Turk Toraks Derg* 2012;13:99-110.
32. Türkiye İstatistik Kurumu. Küresel Yetişkin Tütün Araştırması, Şubat 2010, Ankara.
33. Do YK, Bautista MA. Medical students' tobacco use and attitudes towards tobacco control. *Med Educ.* 2013;47:607-616.